

07.4.1 MKR 07-1 Kryštofovy hřbety – sever

Přírodní charakteristika.

MKR tvoří zalesněný masiv Kryštofových hřebenů, kerné ploché hornatiny v severozápadní části Ještědského hřbetu, tvořený hráštovými hřebeny se suký, plochými vrcholy, strukturními sedly a hlubokými údolními zářezy. Na severu jej vymezuje Jítravské sedlo, široká strukturní deprese v místech zúžení Ještědského hřbetu, na jihu okraje svahů spadajících do údolí Rokytky. Hlavními dominantami oddělenými mělkým sedlem jsou (Velký) Vápenný (790 m n. m.), rozsáhlý strukturně denudační dílčí hřbet s relativní výškou příkrých svahů přes 250 m, a úzká vrcholová část severního hřbetu Kryštofových hřebenů Dlouhá hora (748 m n. m.) stupňovitě klesající k údolí Lužické Nisy. Z nejvyšších rozvodních poloh stékají potoky, přítoky Lužické Nisy, Rokytky, Ještědského či Panenského potoka. V prameništích se objevují i podmáčené polohy. V území se nachází menší skalní útvary (sutě, skalky, skalní věže, jeskyně, např. Západní jeskyně – nejdelší známá jeskyně Ještědského hřbetu) a krasové jevy. Většina území je pokryta lesy, a to smrčínami, ale i komplexy bučin až suťových lesů s javorem, jasanem a jilmem a s bohatým podrostem, místy dubem letním. K ochraně přirozených společenstev bučin, zejména suťové bukové javořiny, květnatých bučin na vápenci a bikových bučin s výskytem chráněných a ohrožených druhů rostlin je prohlášena přírodní rezervace Velký Vápenný. Ochranu komplexu přirozených společenstev bučin s výskytem chráněných a ohrožených druhů rostlin chrání přírodní rezervace Dlouhá hora.

Kulturní a historická charakteristika.

MKR leží v krajině pozdně středověké kolonizace, je z většiny pokryté jehličnatými, listnatými i smíšenými lesy, ve kterých jsou místy dochované objekty prvorepublikového opevnění. Na okraji území leží Andělská Hora. Novověké ortogonální město s první písemnou zmínkou z roku 1547 je dnes místní částí Chrastavy. Lze předpokládat, že Andělská Hora vznikla na místě tržní osady již ve 14. století, roku 1547 pak byla povýšena pány z Donína, grabštejnskou pozemkovou vrchností, na horní městečko. Andělská Hora je naposledy v pramenech uváděna jako horní městečko v roce 1606, po třicetileté válce již byla zřejmě jen vsí. Navzdory krátké slávě horního města zůstal zachován ortogonální půdorys svažitého náměstí a dalších ulic, odpovídající renesančnímu založení. Městu dominuje kostel Panny Marie Sněžné, který je hodnotnou sakrální stavbou počátku 19. století a vytváří dominantu historické zástavby. Do území patří i osada Panenská Hůrka, malá ulicová víska s první písemnou zmínkou z roku 1475. Vesnici dominuje kaple Nejsvětější Trojice. Severozápadně od ní se na okraji lesa nachází malý hřbitov. Kaple, která zde stála, byla rozebrána na cihly někdy po roce 1970. V lesích na strmé skalnaté ostrožně Vápenného vrchu se dochovala zřícenina hradu Roimund, ze kterého zbyly pouze reliktů zdiva původní plášťové hradby s parkánem a příkop s navršeným valem. Hrad s plášťovou zdí, v Čechách nepříliš častý typ, založil Jan z Donína v letech 1342-47, aby střežil bezpečnost zdejšího kraje. Jeho existence nebyla dlouhá, již v polovině 15. století se uvádí jako zbořený. V území se již od středověku těžilo. Jedná se dokonce o nejrozsáhlejší důlní revír v Ještědském pohoří. První horníci patrně těžili stříbro a olovené rudy v nevelkých hloubkách. První věrohodná zpráva o dolování je až z roku 1357. V revíru Panenská Hůrka se dochovaly pozůstatky po těžbě v Hutním koutu: Dědičná podtraťová štola a tzv. Vodní štola, po štole Pěti bratří zbyl dnes již málo zřetelný zářez. V Hutním koutě se objevují fragmenty starých přehrádek, úvozových cest, pinky, mezníky či ojedinělé staré hornické značky ryté do skal. Krajinná struktura je dodnes výrazně dochována, ovšem bez zřetelných strukturálních prvků.

Vizuální charakteristika.

Vizuální scéna je ovlivněna dynamickým terénem severní části lesnatého Rozsošského hřbetu rozčleněného výraznými údolími Lužní důl, Obří strž a Chladný důl, vytvářejícími rozsochy Dlouhé hory (748 m n. m.) a Vápenného vrchu (790 m n. m.). Masiv Dlouhé hory odděluje vnitřní část hornaté krajiny do mohutného údolí Rokytka – Kryštofova údolí a Hřbet mezi Vápenným a Jítravským vrchem pak jihozápadní svah, klesající k Jitřavě do údolí horního toku Panenského potoka. Krajina vyniká souvislými lesními porosty s cennými lesními interiéry, působivými partiemi hlubokých údolí (Jelení louka, údolí Křížového potoka) a zejména pak jedinečnými scenériemi kulturních stop v krajině – bývalým hornickým sídlem Panenská Hůrka s lesním hřbitůvkem nad dnes rekreační vesnicí v jedinečné poloze hřbetu (rozsochy) mezi Obří strží a Chladným dolem, zbytky soustavy opevnění v lesích a bývalým hornickým městečkem Andělská Hora v hlubokém údolí Lužické Nisy pod Ovčí horou (496 m n. m.) na východě a rozsochou Dlouhé hory (748 m n. m.) (převýšení až cca 450 m).

Znaky jednotlivých charakteristik krajinného rázu pro vymezené MKR jsou klasifikované v následující tabulce.

MKR 07-1 Kryštofovy hřbety – sever		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle ceny
Znaky a hodnoty přírodní charakteristiky		+ pozitivní	XXX zásadní	XXX jedinečný
		O neutrální	XX spoluurčující	XX význačný
		N negativní	X doplňující	X běžný
1	Reliéf kerné ploché hornatiny Kryštofových hřbetů s výraznými hřbety, suky, plochými vrcholy, sedly (Jítravské sedlo), hlubokými údolími a dominantami zalesněných vrchů (Velký Vápenný, Dlouhá hora)	+	XXX	XX
2	Rozsáhlé mohutné plochy převážně smrkových lesů	+	XXX	XX
3	Velké plochy a enklávy lesů s přirozenou druhovou skladbou (bučiny a suťové lesy) vč. dvou PR (Velký Vápenný a Dlouhá hora)	+	XX	XX
4	Pramenná rozvodní oblast mnoha potoků s podmáčenými plochami prameniště	+	X	XX
5	Vápencové skalní útvary a krasové jevy vč. jeskyní (Velký Vápenný)	+	X	XX
6	Sídelní zeleň vč. zeleně zahrad a veřejných prostranství (Andělská Hora a Panenská Hůrka)	+	X	X
Znaky a hodnoty kulturní a historické charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle ceny
1	Historické horní městečko Andělská Hora s částečně dochovanou ortogonální urbanistickou strukturou renesanční lokace 16. století a dominantou kostela Panny Marie Sněžné	+	X	XX
2	Původně malá ulicová víska Panenská Hůrka harmonicky zapojená do krajiny s kaplí Nejsvětější Trojice a malým hřbitovem severozápadně od vsi	+	X	X
3	Zřícenina hradu Roimund – regionálně významná hradní stavba, doklad středověké fortifikace.	+	X	XX

MKR 07-1 Kryštofovy hřbety – sever		klasifikace znaků		
		dle projevu	dle významu	dle cennosti
4	Pozůstatky rudné těžby (od středověku) v revírech Panenská Hůrka a Andělská Hora	O	X	XX
5	Trasa Železnice Liberec – Žitava z roku 1859	O	X	X
6	Fragmenty prvorepublikového opevnění (řopíky) v lese	+	X	XX
Znaky a hodnoty vizuální charakteristiky		dle projevu	dle významu	dle cennosti
1	Souvislé lesní porosty severní části Rozsošské hornatiny	+	XXX	XX
2	Výrazný dynamický terén s hlubokými údolí a mohutnými terénními dominantami Dlouhé hory a Vápenného	+	XXX	XX
3	Cenné lesní interiéry, zejména přirozených bučin PR Dlouhá hora	+	X	XX
4	Působivé interiéry drobných otevřených prostorů (U Buku republiky, Jelení louka, Obecní louky)	+	XX	XX
5	Jedinečná harmonie zapojení sídla Panenská Hůrka do krajinného rámce	+	XX	XXX
6	Harmonická scénérie zapojení historického hornického městečka Andělská hora s dochovanou urbanistickou strukturou a cennými objekty lidové architektury do mohutného údolí Lužické Nisy	+	XX	XXX

Návrh ochranných opatření:

- Zachování fragmentu historické urbanistické struktury Andělské hory
- Respektování charakteru zástavby Andělské hory a měřítka objektů obklopujících bývalé náměstí v rozvoji lokality
- Respektování jedinečné polohy a zasazení zástavby Panenské Hůrky do krajinného rámce včetně respektování dochovaného charakteru zástavby (hmoty, měřítko, formy staveb) v nástrojích územního plánování
- Ochrana nenarušenosti lesnatých horizontů a terénních dominant